

Frihed og Selvstændighed

Taler

Georg Sverdrup

Dato

13 mai 1814

Sted

Eidsvoll

Omstendigheter

Tale i Riksforsamlingen

- 1 Dersom man ethvert vigtigt Anliggende ei først bør undersøge hvad der er nyttigt, men Ret, ei hvad Fordeel kan tilraade, men hvad Dyd og Ære vil, saa er denne Undersøgelse uden Tvivl ogsaa i Stats og offentlige Sager om ei det, hvorfra man i Almindelighed gaaer ud, saa dog det hvorfra man bør begynde. Er
- 5 nogen, endog den meest uindskrænkede Monark vel berettiget til at aftræde et Folk, han hidtil har behærsket, jeg vil ikke sige til dets naturlige Fiende, men til flogen hvilken som helst enten Nation, Regjering eller Fyrste?

- 10 Kan noget Folk forudsættes paa denne Betingelse at have overdraget ham eller hans Forfædre Herredømmet over sig? Og hvis det havde, kunde vel et saa ubetænksomt og ufornuftig Skridt have nogen Gyldighed, for Efterkommerne selv være forpligtende? Der gives Rettigheder som ingen kan afhænde, fordi han vilde blive sadt ud af Stand til at opfylde nødvendige Pligter, som ingen jordisk, eller engang himmelsk Magt kan opløse. -

- 15 At sælge sig selv til Slave, at overgive sin personlige Frihed og Selvstændighed i en andens Vold, som ifølge deraf kan behandle os ei meer som Personer, men som livløse Ting eller umælende Dyr, er en moralsk umulig Handling, der altsaa ophæver sig selv. Den er det for enslige Mennesker, skulde den ei være det for
- 20 hele Folk og Stater? Det er klart at naar Staten nødes til at afstaae visse Personer eller Deelee til andre, kan saadan Afstaaelse ingen anden fornuftig Mening have, end at den derved erklærer sig uformuende tillængere at beskytte dem, at den derfor overlader dem selv at sørge for deres Skiæbne, og hvis de af Fienden alt ere erobrede, raade og formane dem heller til at skikke dem i denne, end med en
- 25 ulige Kamp at styrte sig i endnu større Fordærvelse.

Hvad N:s Afstaaelse til S. angaaer, saa indeholder Tractaten vel begge Deelee, og

den dertil af Kongen af Danmark føiede Proclamation indbyder os,
30 formodentlig af en lige Grund, roelig at overgaae til den nye Regiæring, til hvis
Fordeel hiinvar sluttet. - Men hverken ere vi overvundne - intet Fodbred af vort
Land har Fienden haft inde - ei heller ere vi endnu saa svage at vi jo af
kleinmodig Overgivelse have meere at befrygte end af tapper Modstand at
haabe. Fiendens egen Frygtsomhed, Rænker, Smiger og Underhandlinger med
35 fremmede Magter, give tydelig nok tilkiænde, at vi i eget Land i det mindste ere
ham ganske voxne, om ei aldeles overlegne. Men, kunde man invende, ere vi ved
Magt uovervindelige, saa ere Hunger, Nød og Elendighed dog ligesaa frygtbare
Vaaben, og fordrer derfor ikke Selvopholdelsen ligefuldt Underkastelse -
Hidindtil har vort Mod alligevel vundet Seier. For blot at vedligeholde en
40 gammel Forbindelse, have vi overvundet alt og fortient Europas Beundring.
Hvorvidt den Pligt at forsvare Frihed og Selvstændighed i Strid med den at
rædde Livet eller den physiske Tilværelse bør strække sig, er en Opgave som
kunde synes at høre til de vanskeligste i Staternes Philosophie. Men hvo blev
dog nogensinde dadlet, for at have opofret Livet i denne Strid? Hvo beundrer ei
45 meget meer den der holdt ud i den ærefulde Kamp? og hvo undskylder ei
snarere end han bifalder den, der for at undgaae Døden eller endnu langt
bittere Lidelser, udstrakte frie Hænder til at bindes af en overmægtig Fiende? Ei
Eder, I det gamle Nordens Mænd, ei Eder I Frihedens Helte, hvoraf alle Folk
bryste sig, og ham som blødde for Friheden blant Schweitzer Alper og paa
50 Castilliens Slætter, ei Eders Vidnesbyrd er det jeg herud beder mig. Jeg beraaber
mig blot paa den Stemme, der lyder, toner, i det mindste hvisker i ethvert
menneskeligt, selv i den Feiges Bryst, at Æren dog altid er meer end Livet værd,
at hvo der med hiins Forliis vil rædde det, taber, og hvo der, som Christus,
Sandhedens ophøiede Tolk, bevidner, for et høiere Maal opofrer det, vinder det.
55 Thi hvad er Liv uden Kraft og Virksomhed? Hvortil sigter denne uden til at
vinde endnu større Ting? Og hvorledes kan dette Maal opnaaes uden Frihed og
Selvstændighed? Men med Livet tilintetgjøres jo Kraften selv. Ja, mine Herrer,
men dog kun dette Liv, et Liv som egentlig er en bestandig Død og Liv
forsaavidt allene som det udvikler sig til en høiere Virksomhed, som vi der ser
60 udover Tidens og Gravens Grændser, og modnes for en høiere Tilværelse. Dette
er den Idé som idelig svæver Helten for Øjne, som opliver og opluer hans Mod
og bestemmer hans Handlinger, uden at han er sig samme ret tydeligt bevidst.
Hvorledes kunde man ellers frikiænde ham for Daarlighed, for et slags
Sværmeri, man ellers pleier at fordømme. Jeg indseer at denne Verdens Viise, at
65 selv blandt denne Forsamling mange ville betragte disse Forestillinger som
Frugter af et tomt Grubleri, eller i det høieste som smukke Drømme, der paa det

praktiske Liv ingen Indflydelse bør have. Jeg veed, at jeg af Mænd der ikke miskiænde mine Hensigters Reenhed - og jeg kalder Gud den almægtige til
70 Vidne, at intet jordisk eller egennyttigt Hensyn bestemmer mine Domme eller Handlinger i denne Henseende - Jeg veed, siger jeg, at jeg henregnes til disse metaphysiske Grublere eller fromme Drømmere. Men disse Mænd behage da at angive nogen Grund til den Enthusiasmus, hvoraf den aller største og
75 sikkerligen ikke den sletteste Deel af det hele norske Folk nu er besialet, eller, hvis de tilstaae der gives ingen anden, saa være de i det mindste frimodige nok til at indeslutte dem under samme Daarligheds Benævnelse og sætte Philosophiens, ja selv Religionens og Moralens høieste Lærdomme i Klasse med de Almue-Fordomme over hvilke de troer sig selv ophøiede, men hvortil de fængslede af Frygtsomhed, Svaghed, eller, hvad jeg mindste vil troe, Egennytte ei formaae
80 at hæve sig. Men for at komme tilbage til den Hovedpunkt hvorfra dette kunde synes at være en Udsvævelse.

Norge er et fattigt Land, siger man, selvstændigt eller med sig selv kunde det derfor ikke bestaae, kun i Forening med andre. Denne Paastand er fra meere end
85 en Side aldeles urimelig. Jeg vil nu ei engang sige: jo fattigere desto bedre, skjønt det baade af Erfarenhed og Tingens egen Natur var let at bevise, at Nationer mod hvilke Naturen især har viist sig gavmild, netop ere de som først have maattet bøie deres Nakke for Fremmede eller indenlandske Despoters Aag, og at tvertimod de der have de største Vanskeligheder af en ufrugtbar Jordbund og en
90 umild Himmelegn at bekiæmpe, lengst og tildeels bestandig have vedligeholdt deres Frihed og Uafhængighed.

Sæt det forholdt sig tvertimod, hvad kunde da bevæge nogen Magt til at paatage sig den Fattiges Forsvar, med ham at indgaae nogen Forbindelse? Intet andet
95 uden Tvivl end det samme der gjør at vi tage Daglønnere i vor Tieneste og bruge deres stærke Arme til Arbeider som vi selv nødig foretage. Afskye vi nu dette Forhold til fremmede Folk, saa gives der intet andet Raad end at opbyde al vor Kraft til at bestaae ved os selv, ligesom vi fordem og med Hæder bestoede. Da vi først knyttede det Baand som i meer end 400 Aar forened os med Danmark,
100 skede dette davel af før anførte Bevæggrund? Fordi det overgik vore Kræfter længere at være til som en uafhængig Stat, at underholde vor egen Konge og alle de Indretninger som Regiæringen udfordrer. Sigerman at Tidene siden have forandret sig, saa Byde jo dog ogsaa Kilderne til vor Velstand rigere. Gives der vel noget Land, som fordi det ei længere var istand til at bære denne Byrde, har
105 overgivet sig til et andet? og hvo vilde vel i dette Tilfælde modtage det? Til at

være Slaver eller Daglønnere af den Stat der vilde nære og forsyne os, ere vi for ædle og stolte, til at modtage Gaver og Velgiærninger, som et Slags Naadsens Brød, have vi selv for meget Duelighed og Kraft. Omstændigheder have gjort at
110 vi i nogle Aar og i sær i nærværende Tider have trængt til Danmarks Understøttelse. Som af en gammel og prøvet Ven have vi kundet modtage den uden Skamfuldhed. Men enhver Nation der vilde modtage et Land, der erklærede sig selv uformuende til at bestaae, vilde ikke modtage den, uden i den Tanke at de Bekostninger den i Begyndelsen nødtes til at anvende, siden rigeligt,
115 vilde lønne sig. Man vilde behandle vort Norge som et udyrket Land, der vel kræved betydeligt Forskud, men siden foruden Renterne ogsaa vilde give en reen Gevinst af den anvendte Capital- men denne førtes ud af Landet - Man vilde kun lade saa meget tilbage som behøves til Inbyggernes nødtørftigste Underholdning. Kan nogen ei ved sig selv bestaae, saa kan den aldeles ikke
120 bestaae. Vort Norge vil kunde bestaae - som det har bestaaet -. Lader os kuns paa Fædrenelandets Alter ofre af vor Overflod, indbildte Nødvendigheder, ligesaa redebonne som de fleeste ere villige at ofre Liv og Blod for det gamle elskede Norge - De fleeste af os have jo dog det Haab at Gud vil krone vor retfærdige Sag og vor Standhaftighed med et heldig Udfald, og hvor ulykkelige vilde vi da
125 være om vi strax lode Modet synke og forsømte den beleilige Tiid, derefter flere Aarhundreders Forløb først nu er indtruffet og maaske aldrig meere vender tilbage - Det modsadte Tilfælde er maaske muligt - Vi kiænder kun lidet Forsynets Plan - et sikrere Haab end det nærværende kunde briste. Men end ei have vi kiæmpet forgiaes. Vi have fægtet for Selvstændighed og Ære, vi have
130 derved for det første opfyldt vor Pligt, vi skylde os selv at udøve og Verden eller Menneskeheden at give Exempel paa. Vi have dernæst skiøndt overvundne, lært vore Fiender at begegne os med Agtelse; thi hvor megen Pris man end foregiver at sætte paa Lydighed og Underkastelse, saa foragtes den dog i Grunden, naar den er avlet af Frygt og Egennytte.

135 Et kraftigt Selvforsvar sikrer endog for den følgende Tiid mod undertrykkelse, og overvundne Nationers Skiæbne er altiid meer eller mindre blid i Forhold til den Møie det har kostet at undertvinge den. Paa de faldne Hertes Grave, skal evige Bautestene stande. Fra det kolde mørke Norden skal udgaae Lynstraaler,
140 der skal knuse undertrykte Nationers Lænker. Gud den almægtige bevare gamle Norge.

Kilde

Håkon Harket m.fl. (red.): Taler som forandret Norge, Forlaget Press, Oslo 2011, s. 46-50.

Emner

1814, Grunnloven, Innlegg, Union, Unionsoppløsning

URI

<https://www.virksommeord.no/tale/frihed-og-selvstaendighed>

150

155

160

165

170

175

180